

В.С. Кураба

Херсонський державний університет,

kuraba11@ukr.net

ЗЕЛЕНІ ХУТОРИ ТАВРІЇ ЯК МОДЕЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПАРКУ І МОДЕРНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ РЕГІОНУ

Культурний ландшафт – географічний ландшафт, змінений цілеспрямованою раціональною діяльністю людини. Загалом він виникає на місці первісного природного або зміненого ландшафту, в якому під впливом господарської діяльності сталися докорінні зміни морфологічної структури, зовнішнього вигляду, характеру зв'язків між компонентами різних процесів тощо [2]. Важливою рисою культурного ландшафту є те, що напрям господарської діяльності узгоджується з природними властивостями.

Значна кількість публікацій стосовно культурних ландшафтів сприяла і розвитку понять, що стосуються цієї теми. Найкращий аналіз було проведено в працях Калуцкова В.М., Гродзинського М.Д., Романчука С.П., Воловика В.М. та інших.

Виділяють поняття етнокультурний ландшафт, що близький за своїм значення до культурного, однак вони не ідентичні. Він представляє регіон, який впродовж тривалого часу заселений етносом з характерними ознаками культури, побуту та господарювання, які сформували загальний образ, структуру та впливали на функціонування та подальший розвиток ландшафту [1].

Науковці зацікавлені у пізнанні феномену сучасного культурного ландшафту. Є надія, що на основі культурного ландшафту буде розбудовано наше майбутнє. Через це дослідження культурних ландшафтів потрібне не лише у межах природних зон, але й у міжзональних геоекотонах, де їх формування й подальше функціонування має свої специфічні ознаки. Крім цього, деталізації вимагає пізнання культових ландшафтів у структурі культурних, типологія культурних ландшафтів, можливі шляхи їх тривалого раціонального використання, охорона та збереження на майбутнє.

Стратегія регіонального розвитку передбачає модернізацію культурного ландшафту. Існують такі способи модернізації культурного ландшафту:

1) шляхом доцільного використання і регулювання природних функцій ландшафту – його енергетичного балансу, вологообігу, геохімічного режиму, біологічного колообігу, гравітаційних процесів;

2) шляхом раціональної організації території, тобто науково обґрунтованого співвідношення ділянок з різним цільовим призначенням (сільськогосподарським, рекреаційним тощо) і режиму використання, за максимально можливого збереження площ з умовами наближеними до природних.

На сьогодні в культурологічних дослідженнях переважає зацікавленість соціальними й мистецькими надбаннями окремих регіонів України. Залишається мало дослідженим і тому актуальним створення цілісної, холистичної картини національної культури з урахуванням регіональних

хронотопів і визначенням загальних закономірностей виникнення, сутності й функціонування культурних цінностей окремих етнонаціональних спільнот.

Треба модернізувати нові території, які будуть як вузько- так і широко направлені, з різноманітними функціями своєї роботи. Одним із шляхів оновлення і модернізації культурного ландшафту є створення тематичних парків. Тематичний парк – це парк, архітектурно-планувальна організація якого підпорядкована одній тематиці, яка незалежно від функції парку, прослідковується у планувальних особливостях функціонального зонування, образному рішенні будівель та споруд, малих архітектурних формах, системі зелених насаджень. Кінець 2010-х років є періодом найбільшого зростання туристичних потоків у світі. Тематичні парки є особливим центром тяжіння туристів, тому що вони формують унікальний туристичний продукт, що включає комплекс розважально-пізнавальних послуг [4]. Вони стали серйозними конкурентами для традиційних розважальних парків, адже останні вже не в змозі задовольняти постійно зростаючі потреби туристів.

Вдалим прикладом є історико-культурний парк «Зелені хутори Таврії». Це поєднання 45 хуторів за допомогою водного сполучення і доріг. Кожен з них спеціалізується на окремому виді народного ремесла та має назву відповідно до своєї специфіки: Кінний, Стрілецький, Ковальський, Гончарський, Хлібний, Рибацький, Музичний, Лозоплетіння, Миловаріння, Ляльки-мотанки, Валяння тощо [3].

Комплекс розташований на недоторканій території лісостепової зони Північного Причорномор'я, займає територію більше 90 га, що вдвічі більше такої держави як Ватикан. Знаходиться неподалік села Кардашинка (Голопристанський район), де розкинулись торф'яні болота, порізані каналами та острівцями, на яких в давнину (початок ХХ ст.) розташовувались десятки селянських хуторів. Нажаль, від минулих поселень не залишилось і сліду, але не так давно виникли нові.

Основною концепцією проекту є гармонійне поєднання культурно-просвітницької, екологічної та розважально-ігрової складових на базі синтезу історії краю, екології та сучасного мистецтва для розвитку цього тематичного парку. Комплекс носить другу назву «Дев'ятої паланки», що пов'язано з козацькою історією краю часів Олешківської Січі та Прогнойської Паланки. На території вольностей Війська Запорізького було 8 Паланок (областей чи районів). Дев'ята не схожа на одну з них, як були не схожі часом один на одного хутора на Таврійських землях.

Цей проект є вдалим прикладом перетворення культурного ландшафту. Задля популяризації як серед молоді, так і дорослого населення треба розвивати нові території, які мають привабливі природні умови задля використання їх за допомогою поєднання різних складових з метою створення таких тематичних парків.

Створення такого історико-культурного проекту як «Зелені хутори Таврії» сприяє виявленню індивідуальності історичного регіону Херсонщини, самобутнього образу народу, що в своїй багатоманітності національної ідеї утворюють цілісний український культурний простір як холистичний континуум духовності.

Література:

1. Воловик В.М. Етнокультурні ландшафти: регіональні структури і природокористування / В.М. Воловик. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2013. – 464 с.
2. Денисик Г.І. Культурний ландшафт: загальні ознаки / Г.І. Денисик // Культурний ландшафт: теорія і практика. – Вінниця, ПП «ТД «Едельвейс і К», 2010. – С. 3-4.
3. Офіційний сайт парку «Зелені хутори Таврії» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hutora.com.ua/>
4. Савранчук Л.А. Тематичні парки як різновиди антропогенних розважальних комплексів / Л.А. Савранчук // Культурний ландшафт: теорія і практика. – Вінниця: ПП ТД «Едельвейс», 2010. – С. 157-161.

О.М. Лейберюк, А.С. Кушнір
Інститут географії НАН України,
lejberyk.ua@gmail.com

**СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ НАПОВНЕННЯ
БАЗИ ДАНИХ ПАЛЕОГРУНТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГОЛОЦЕНУ
В МЕЖАХ РІВНИННОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ**

Голоцен – останній теплий етап розвитку природи. Відклади цього часового відрізка (~10 тис. рр. – до сучасності) в межах України представлені переважно ґрунтами. Ґрунти в свою чергу є «дзеркалом» та «пам'яттю» ландшафту. Вивчення різночасових голоценових ґрунтів допоможе відтворити дрібну ритміку розвитку природи в минулому, та спираючись на принцип актуалізму, дозволить спрогнозувати подальший розвиток природних умов в майбутньому.

На сьогоднішній день досить активно проводиться вивчення розвитку голоценової природи та окремих її компонентів. Саме палеоґрунтознавчим дослідженням голоцену присвячені праці М. Ф. Веклича, Ж. М. Матвіїшиної, Н. П. Герамименко, Ю. М. Дмитрука, С. П. Кармазиненка, О. Г. Пархоменка, С. П. Дорошкевича, О. В. Мацібори, А. С. Кушніра та ін. Результатами цих досліджень стали реконструкції ґрунтового покриву окремих часових інтервалів голоцену в межах ключових ділянок території України. Вони знайшли своє відображення в дисертаційних роботах та монографіях, а також численних публікаціях. Між цим на сьогодні відсутня окрема монографія чи робота яка б пов'язала всі отриманні результати дослідження. Таким чином, в цьому руслі постає питання про систематизацію та узагальнення цих даних у єдину інформаційну базу на основі ГІС-технологій.

Практика систематизації подібних досліджень вже проведена закордоном. Перш за все, це створення атласів-монографій. Прикладами таких праць можуть бути: «Палеоклиматы и палеоландшафты внетропического пространства северного полушария. Поздний плейстоцен – голоцен» (А.А. Величко и др., Москва, 2009), «Web-based Holocene Climate Atlas (HOCLAT)» (Heinz Wanner and all, Bern, 2010) та ін.